Pamiątki związane z harcerstwem podgórskim 1911–1939 w kolekcji harcerskiej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

W 2015 roku minęła setna rocznica przyłączenia Podgórza do Krakowa[1], dlatego przy tej okazji warto zaprezentować fragment kolekcji harcerskiej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa dotyczącej harcerstwa podgórskiego w okresie międzywojennym. Losy harcerstwa są ściśle związane z XX-wiecznymi dziejami Polski. Harcerstwo jest jedną z najwartościowszych organizacji młodzieżowych. Ma bardzo duży wpływ na wychowanie młodych ludzi w duchu patriotycznym, położyło ogromne zasługi w walce o niepodległość Polski, zdobyło duży społeczny prestiż i zaufanie. Mimo ponadstuletniej historii nie stało się jednak tematem wnikliwych badań naukowych i do dziś nie doczekało się syntetycznego opracowania swojej działalności.

Niniejszy artykuł stanowi prezentację pamiątek, dokumentów i fotografii należących do wspomnianej kolekcji. Zanim omówione zostaną poszczególne zagadnienia związane z podgórską częścią kolekcji, należy poświęcić kilka słów genezie całej kolekcji harcerskiej w MHK. Już od lat siedemdziesiątych XX wieku zastanawiano się w Krakowie nad stworzeniem placówki, w której można byłoby gromadzić i przechowywać pamiątki harcerskie. Okazją do zaprezentowania dorobku ruchu harcerskiego i zebrania w jednym miejscu pamiątek z nim związanych była organizacja uroczystości z okazji 70. rocznicy powstania polskiego harcerstwa, które odbyły się na krakowskich Błoniach w 1981 roku. Zorganizowano wówczas wystawę kilku tysięcy fotografii, które prezentowały historię harcerstwa. Niestety, w drugiej połowie lat osiemdziesiątych zgromadzone wówczas fotografie uległy zniszczeniu[2]. W dekadzie lat osiemdziesiątych podejmowano jeszcze kilka prób rozwiązania problemu pamiątek harcerskich, ale wszystkie były nieudane[3].

Na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku harcerze krakowscy wspólnie z dyrektorem MHK Andrzejem Szczygłem (1941–2013) zastanawiali się nad koniecznością muzealnej dokumentacji historii ruchu harcerskiego. Wtedy powstał po raz pierwszy pomysł powołania w Krakowie muzeum harcerstwa, które zajęłoby się zbieraniem dokumentów, fotografii, mundurów, sztandarów i odznak harcerskich. Rozmowy z dyrekcją MHK doprowadziły do zorganizowania w 1991 roku w pałacu Pod Krzysztofory w rocznicę powstania ruchu harcerskiego wystawy zatytułowanej *80-lecie harcerstwa w Polsce*[4]. Ekspozycja dokumentowała historię Chorągwi Krakowskiej i Lwowskiej w latach 1911–1945. Zdołano zgromadzić około 2000 eksponatów, w większości należących do osób prywatnych. Kuratorem wystawy była Magdalena Kurowska (1952–2010). Sukces wystawy przyczynił się do powstania w MHK osobnego stanowiska ds. historii harcerstwa, przekształconego w 1996 roku w Pracownię Dziejów Harcerstwa, której kierowniczką została Magdalena Kurowska.

W 1993 roku miała miejsce kolejna wystawa dotycząca historii harcerstwa, poświęcona najmłodszym żołnierzom AK, zatytułowana *Zawisza krakowskich Szarych Szeregów*[5]; w 1997 roku z okazji pielgrzymki Jana Pawła II Muzeum zorganizowało wystawę *Harcerze w służbie Bogu*[6], kuratorką

[1] Szerzej o przyłączeniu Podgórza do Krakowa: *Dwa miasta, dwa brzegi. W 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa (1915–2015)*. Red. nauk. Elżbieta Firlet. Kraków 2015. Katalog wystawy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Archiwum Narodowego w Krakowie, Domu Kultury Podgórze, Dom Historii Podgórza, 4 lipca – 27 grudnia 2015 r. Kurator Elżbieta Firlet.

[2] Organizacją wystawy fotografii z okazji 70. rocznicy powstania harcerstwa zajął się prezes Krakowskiego Towarzystwa Fotograficznego Władysław Klimczak. Po wystawie pieczę nad zbiorem przejęło Towarzystwo. Z powodu zmian administracyjnych w 1986 r. (powołanie osobnego Muzeum Historii Fotografii) duża część zbioru fotografii harcerskich uległa zniszczeniu.

[3] Dębski Franciszek: *Muzeum Harcerstwa w Krakowie.* „Sulimczyk. Czasopismo dawnych instruktorów harcerskich" [online]. 28 lutego 2008 r. [dostęp 8 kwietnia 2015 r]. Dostępny w internecie: http://www.sulimczyk.c0.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=52:muzeum-harcerstwa-w-krakowie&catid=39:archiwum-2008&Itemid=84.

[4] Passowicz Wacław: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za rok 1991*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 1992, z. 19, s. 225–226.

[5] Idem: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za lata 1993–1996*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2002, z. 21, s. 174.

[6] Idem: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za lata 1997–1998*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2004, z. 22, s. 191.

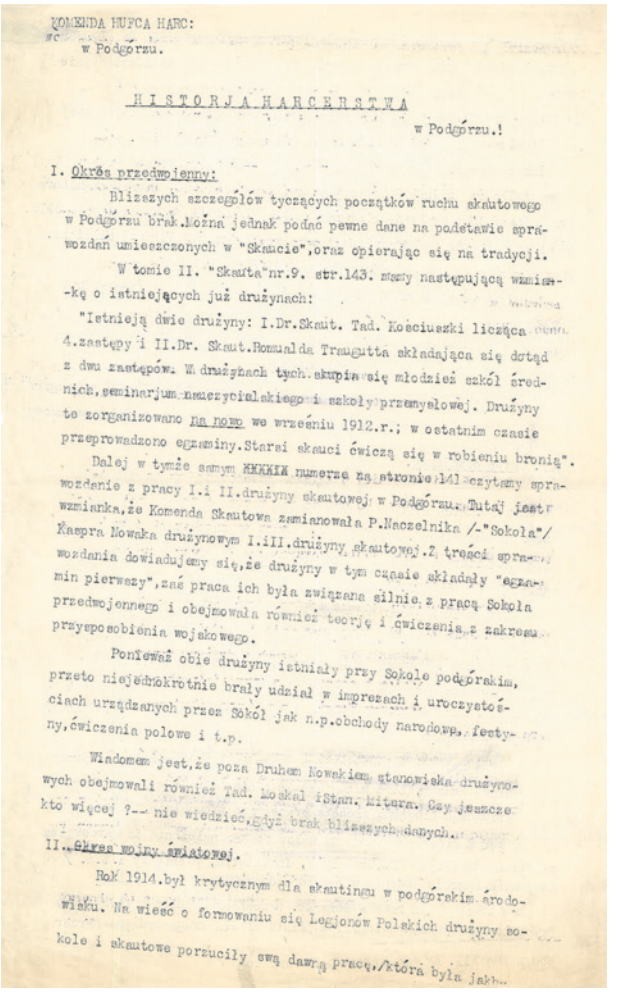

KOMENDA HUFCA HARC:
w Podgórzu.

HISTORJA HARCERSTWA
w Podgórzu.!

I. Okres przedwojenny:

Bliższych szczegółów tyczących początków ruchu skautowego w Podgórzu brak.Można jednak podać pewne dane na podstawie sprawozdań umieszczonych w "Skaucie",oraz opierając się na tradycji.

W tomie II. "Skauta"nr.9. str.143. mamy następującą wzmiankę o istniejących już drużynach:

"Istnieją dwie drużyny: I.Dr.Skaut. Tad. Kosciuszki licząca 4.zastępy i II.Dr. Skaut.Romualda Traugutta składająca się dotąd z dwu zastępów. W drużynach tych skupia się młodzież szkół średnich, seminarjum nauczycielskiego i szkoły przemysłowej. Drużyny te zorganizowano na nowo we wrześniu 1912.r.; w ostatnim czasie przeprowadzono egzaminy.Starsi skauci ćwiczą się w robieniu bronią".

Dalej w tymże samym numerze na stronie 141 czytamy sprawozdanie z pracy I.i II.drużyny skautowej w Podgórzu. Tutaj jest wzmianka,że Komenda Skautowa zamianowała P.Naczelnika /-"Sokoła"/ Kaspra Nowaka drużynowym I.iII.drużyny skautowej.Z treści sprawozdania dowiadujemy się,że drużyny w tym czasie składały "egzamin pierwszy",zaś praca ich była związana silnie z pracą Sokoła przedwojennego i obejmowała również teorję i ćwiczenia z zakresu przysposobienia wojskowego.

Ponieważ obie drużyny istniały przy Sokole podgórskim, przeto niejednokrotnie brały udział w imprezach i uroczystościach urządzanych przez Sokół jak n.p.obchody narodowe, festyny,ćwiczenia polowe i t.p.

Wiadomem jest,że poza Druhem Nowakiem stanowiska drużynowych obejmowali również Tad. Moskal istnm. matura. Czy jeszcze kto więcej ?-- nie wiedzieć,czyż brak bliższych danych.

II. Okres wojny światowej.

Rok 1914.był krytycznym dla skautingu w podgórskim środowisku. Na wieść o formowaniu się Legjonów Polskich drużyny sokole i skautowe porzuciły swą dawną pracę,która była jak...

„Historia harcerstwa w Podgórzu", mps, s. 1; w zbiorach MHK, nr inv. MHK-715/Hba

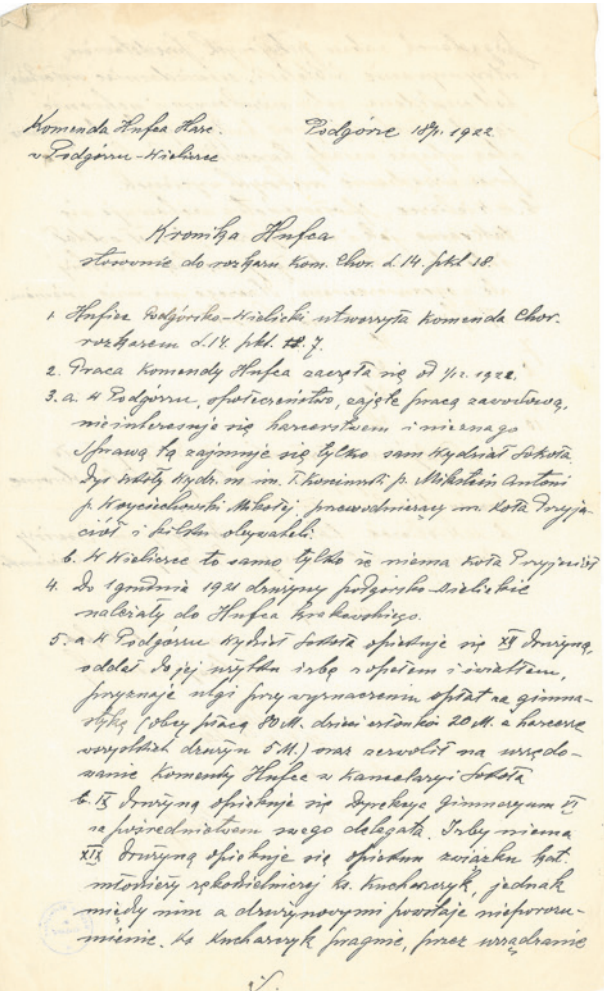

Komenda Hufca Harc. Podgórze 18/I. 1922
w Podgórzu-Wielkiem

Kronika Hufca
stosownie do rozkazu kom. Chor. l. 14 pkt 18.

1. Hufiec Podgórsko-Wielicki utworzyła komenda Chor. rozkazem l. 14 pkt. 18.
2. Praca komendy Hufca zaczęła się od 1/II. 1922.
3. a. W Podgórzu, opuszczonem, zajęte pracą zawodową, nie interesuje się harcerstwem nikt mimo starań. Sprawą tą zajmuje się tylko sam Wydział Sokoła. Do Wydz. wydz. m. in. Tadeusz Mikołaj Antoni z Krzyżanowski Michał, prawdziwiony m. kota Przyjaciół z kilku chłopaków.
6. W Wielicze to samo tylko że niema koła Przyjaciół
4. Do 1 grudnia 1921 drużyny podgórsko-wielickie należały do Hufca krakowskiego.
5. a. W Podgórzu wybrał Wydział Sokoła spośród się XV Drużyny, zdolał do jej wyboru rady z opiekunem i wiadkiem, przyjęcie nagi przy zapisaniu opłat na gimnazjum (obiady płacą 30 M. dziś wstanki 20 M. a harcerze wszystkie drużyn 5 M.) oraz zezwolił na urządzanie komendy Hufca w kamienicy Sokoła
6. XV Drużyna opiekuje się Dyrekcyę Gimnazjum IV na pośrednictwem swego delegata. Inby niema XIX Drużyny opiekuje się opiekun związku kat. młodzieży robotniczej ks. kucharczyk, jednak między nim a drużynowymi powstaje nieporozumienie. ks kucharczyk pragnie, przez urządzanie

„Kronika Hufca stosownie do rozkazu Kom. Chor. L. 14 pkt 18". Podgórze, 18 stycznia 1922 r., rkps, s. 1; w zbiorach MHK, nr inv. MHK-714/Hba

obu była Magdalena Kurowska. W 1999 roku z okazji rocznicy powstania Szarych Szeregów zaprezentowano wystawę *Chorągiew Krakowska Szarych Szeregów – Zawiszy w 60. rocznicę powstania*[7], której kuratorkami były Magdalena Kurowska i Aleksandra Radwan. Ostatnią, jak dotąd, wystawą dotyczącą tematyki harcerskiej była ekspozycja zorganizowana z okazji obchodów stulecia ruchu harcerskiego. Nosiła tytuł *Ojczyzna, nauka, cnota. Jubileuszowa wystawa harcerska 1910–2010*[8], jej kuratorem był Leszek J. Sibila, a jego asystentką Maria Wąchała, zarazem współautorka scenariusza.

Wspomniana wystawa z 1991 roku zapoczątkowała gromadzenie i opracowywanie pamiątek związanych z ruchem harcerskim. Wielu seniorów harcerskich przekazało swoje zbiory w formie darowizny na poczet tworzącej się kolekcji harcerskiej. Do Muzeum trafiły pamiątki związane z początkiem skautingu na ziemiach polskich, liczne fotografie i dokumenty. Udało się pozyskać eksponaty dotyczące twórców ruchu, m.in. Andrzeja Małkowskiego, Olgi Drahonowskiej-Małkowskiej, Zygmunta Wyrobka czy Bronisława Piątkiewicza. Duży zbiór dotyczy działalności krakowskich Szarych Szeregów w czasie II wojny światowej, w szczególności archiwum Szarych Szeregów, oraz prasy konspiracyjnej. Czasy powojenne też są licznie reprezentowane – to m.in. albumy z fotografiami z końca lat czterdziestych XX wieku, pamiątki po białych służbach, fotografie z obozów, wycieczek, biwaków, sprzęt harcerski oraz proporce zastępów i drużyn[9].

[7] Idem: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za lata 1999–2002*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2005, z. 23, s. 215.

[8] *Ojczyzna, nauka, cnota. Jubileuszowa wystawa harcerska 1910–2010*. Red. Anna Biedrzycka. Kraków 2010. Katalog wystawy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, pałac Pod Krzysztofory, 19 sierpnia – 7 listopada 2010 r. Kurator Leszek J. Sibila.

[9] Szerzej o kolekcji harcerskiej w MHK: Sibila Leszek J.: O wystawie. Ponadczasowe ideały harcerskie, czyli wiernym zawsze być! W: *Ojczyzna, nauka, cnota*…, s. 29–47; idem: Kolekcja harcerska w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. W: *W stulecie krakowskiego harcerstwa. Materiały sesji naukowej* [*Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*] *odbytej 9 kwietnia 2011 roku*. Red. Marta Bochenek. Kraków w Dziejach Narodu, nr 31. Kraków 2012; Kozłowska Małgorzata: *Informacja o zasobie archiwalno-biliotecznym kolekcji harcerskiej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2006, z. 24, s. 161–164.

Muzealia, które dokumentują pierwszy okres działania drużyn skautowych w Podgórzu do roku 1920, należą do spuścizny po hm. Tadeuszu Wąsowiczu, przekazanej do MHK przez jego bratanicę, Krystynę Wąsowicz-Korską, w 1992 roku.

Tadeusz Wąsowicz urodził się w 1906 roku w Limanowej. Uczęszczał do Gimnazjum im. Jana Długosza w Nowym Sączu, które ukończył w 1924 roku, zdając maturę. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim historię nauk ścisłych. Po studiach pracował jako asystent w Katedrze Historii Nauk Ścisłych, a potem przy Seminarium Nauk Ścisłych UJ. Wstąpił do harcerstwa około 1917 roku. W okresie studiów aktywnie włączył się w działalność krakowskiego harcerstwa, należał do kręgu instruktorskiego Watra oraz 9 Krakowskiej Drużyny Harcerzy (KDH). Był również kierownikiem Wydziału Starszego Harcerstwa, członkiem Zarządu Oddziału w Krakowie, zastępcą komendanta Chorągwi Harcerzy w Krakowie. Uczestniczył w wielu obozach, kursach i zlotach, m.in. w Jubileuszowym Zlocie 25-lecia Harcerstwa Polskiego w Spale w lipcu 1935 roku i II Międzynarodowym Zlocie Starszych Skautów w Szwecji, który odbył się w tym samym roku; prowadził liczne kursy. Od 1936 roku pełnił funkcję kierownika archiwum Komendy Chorągwi Harcerzy, gromadząc liczne materiały dotyczące historii harcerstwa.

Uczestniczył w kampanii polskiej 1939 roku, był jednym z inicjatorów wznowienia konspiracyjnej działalności harcerskiej w Krakowie, należał do Organizacji Orła Białego. W maju 1941 roku został aresztowany przez gestapo. Wielokrotnie przesłuchiwany i bity, nikogo nie zdradził. W sierpniu wywieziono go do KL Auschwitz. W obozie, w ramach harcerskiej grupy, organizował samopomoc, zdobywał leki i żywność dla najbardziej potrzebujących. W grudniu 1944 roku został przeniesiony do KL Gross-Rosen, a następnie do KL Buchenwald. Wrócił do Polski w sierpniu 1945 roku. Włączył się w działania organizacji byłych więźniów w celu upamiętnienia ofiar obozu koncentracyjnego w KL Auschwitz. Zeznawał jako świadek w procesach zbrodniarzy wojennych, m.in. Rudolfa Hössa. W 1947 roku został mianowany dyrektorem Państwowego Muzeum Oświęcim-Brzezinka. Zmarł w 1952 roku, został pochowany na cmentarzu Rakowickim w Krakowie[10].

Niewątpliwie do najcenniejszych pamiątek z tamtego okresu należą rękopisy i maszynopisy opisujące historię powstawania drużyn skautowych w Podgórzu. Pierwszy

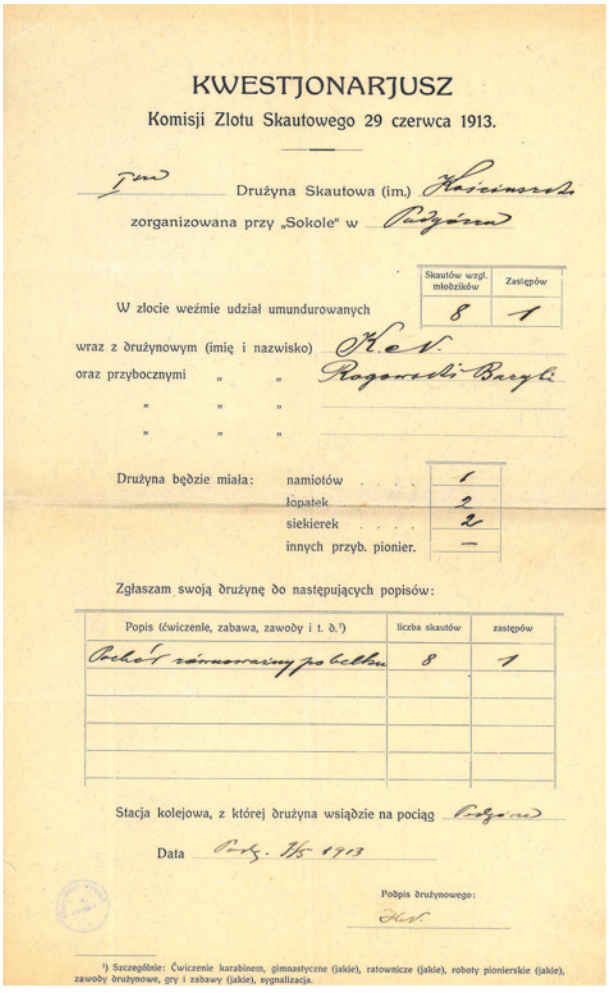

KWESTJONARJUSZ

Komisji Zlotu Skautowego 29 czerwca 1913.

I Drużyna Skautowa (im.) Kościuszki

zorganizowana przy „Sokole" w Podgórzu

	Skautów wzgl. młodzików	Zastępów
W zlocie weźmie udział umundurowanych	8	1

wraz z drużynowym (imię i nazwisko) K. K.

oraz przybocznymi „ „ Rogowski Bazyli

„ „ „

„ „ „

Drużyna będzie miała: namiotów 1

łopatek 2

siekierek 2

innych przyb. pionier. —

Zgłaszam swoją drużynę do następujących popisów:

Popis (ćwiczenie, zabawa, zawody i t. d.¹)	liczba skautów	zastępów
Obchód rocznicowy pod Lelkowem	8	1

Stacja kolejowa, z której drużyna wsiądzie na pociąg Podgórze

Data Podg. 15. VI. 1913

Podpis drużynowego:

K. K.

¹) Szczególnie: Ćwiczenie karabinem, gimnastyczne (jakie), ratownicze (jakie), roboty pionierskie (jakie), zawody drużynowe, gry i zabawy (jakie), sygnalizacja.

„Kwestionariusz Komisji Zlotu Skautowego 29 czerwca 1913"; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-718/Hba

rękopis, autorstwa Kazimierza Korczaka-Hubickiego[11], jest „Listem do Koła Harcerzy z czasów walk o niepodległość", w którym autor pisze o początkowym okresie swojej działalności w ruchu skautowym od 1911 do 1913 roku[12]. Wspomnienia spisał w 1927 roku, w nie tak odległym od opisywanych wydarzeń czasie, dlatego jego relacja jest bardzo wartościowa. Opis tamtych czasów można również znaleźć w maszynopisie autorstwa jednego z członków I Drużyny Skautowej w Podgórzu, mjr. Jana Gintela[13] „Przyczynek do historii skautingu w Podgórzu"[14]. Wart odnotowania

[10] Za: Tadeusz Wąsowicz. Biogram. W: *Archiwum ofiarterroru nazistowskiego i komunistycznego w Krakowie 1939–1956* [online]. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, oddział Ulica Pomorska [dostęp 25 sierpnia 2015 r.]. Dostępny w internecie: http://krakowianie1939-56.mhk.pl/pl/archiwum,1,tadeusz-wasowicz,3714.chtm; Gaweł Tadeusz: *Harcerska sztafeta pokoleń*. Cz. 2. Kraków 1991, s. 24; idem: *Tadeusz Wąsowicz „Baca" i Władysław Muż „Wilk-Brat"*. Kraków 1989.

[11] Kazimierz Hubicki (1894–1965), legionista, prawnik. Ukończył gimnazjum w Podgórzu, studiował na Wydziale Prawa UJ, pracował jako urzędnik. Za: Cygan Wiktor Krzysztof: *Oficerowie Legionów Polskich 1914–1917. Słownik biograficzny.* T. 2. G–K. Warszawa 2006, s. 130.

[12] Korczak-Hubicki Kazimierz: „List do Koła Harcerzy z czasów walki o niepodległość". Kraków 1927, rkps, 13 s., nr inw. MHK-713/Hba.

[13] Jan Gintel (1899–1968), zawodowy oficer, major. Absolwent II Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego, służył w korpusie artylerii, walczył w kampanii polskiej 1939 r. Po 1945 r. pracował jako redaktor Wydawnictwa Literackiego w Krakowie. Za: *Gintel, Jan (1899–1968)* [online]. Katalog Biblioteki Akademii Krakowskiej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego [dostęp 22 września 2015 r.]. Dostępny w internecie: http://www.katalog.ka.edu.pl/cgi-bin/koha/opac-authoritiesdetail.pl?authid=91684.

[14] Gintel Jan: „Przyczynek do historii skautingu w Podgórzu". Grudziądz 1938, mps, 4 s., nr inw. MHK-716/Hba.

jest również maszynopis powstały w 1929 roku, spisany przez członków Komendy Hufca Harcerskiego w Podgórzu – „Historia harcerstwa w Podgórzu”[15]. Opisano w nim w zwarty sposób całą historię podgórskich skautów do końca lat dwudziestych XX wieku. Kolejnym bardzo ważnym świadectwem początku działalności jest rękopis „Kroniki Hufca”[16] z 1922 roku. Na dwóch kartach spisane zostały wszystkie przedsięwzięcia, jakie podejmowali harcerze podgórscy w ciągu pierwszych miesięcy funkcjonowania nowo powstałego Hufca Podgórsko-Wielickiego, czyli od grudnia 1921 roku do stycznia 1922 roku. Ciekawym uzupełnieniem archiwaliów z tamtego okresu jest „Kwestionariusz Komisji Zlotu Skautowego 29 czerwca 1913”[17] z podpisem ówczesnego drużynowego, naczelnika podgórskiego Sokoła, Kaspra Nowaka.

Kolekcja harcerska MHK posiada również bogaty zbiór fotografii dotyczących pierwszych lat działalności skautów z prawobrzeżnej części Krakowa. Należy tutaj wyróżnić szczególnie dwie fotografie I Podgórskiej Drużyny Skautowej[18] z Kasprem Nowakiem na czele. Fotografie są o tyle cenne, że posiadają dołączony spis osób, dzięki któremu możemy się dowiedzieć, kto z imienia i nazwiska należał do I Drużyny w Podgórzu. Kolejne fotografie dokumentują różne formy aktywności skautowej[19].

Bardzo interesujące są fotografie dotyczące I Drużyny Skautowej im. ks. Stanisława Brzózki z Prokocimia z 1912 roku[20]. Jest to zbiór 10 fotografii przedstawiających młodych mężczyzn w mundurach skautowych podczas jednej ze zbiórek w terenie. Następne fotografie dotyczą już okresu po I wojnie światowej. Wchodzą one z kolei w skład spuścizny po Tadeuszu Miterze. Urodził się w 1905 roku w Skałoszynie niedaleko Jasła; w 1906 roku przeniósł się z rodziną do Krakowa. Uczęszczał do czteroletniej szkoły ludowej im. Stanisława Konarskiego w Podgórzu, następnie do VI Gimnazjum w Podgórzu (obecnie IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki) oraz Państwowego IV Gimnazjum Realnego im. Henryka Sienkiewicza w Krakowie, gdzie zdał maturę w 1925 roku. Po odbyciu studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim w zakresie chemii i fizyki rozpoczął pracę pedagogiczną, odbywając początkowo przez półtora roku bezpłatną praktykę w VI Gimnazjum w Podgórzu. Następnie objął etat nauczycielski w Państwowym Gimnazjum i Liceum w Chrzanowie. Jego dziecięce lata przypadły na okres powstawania harcerstwa. Tak jak jego bracia, Stanisław, Kazimierz i Zygmunt, brał czynny udział w tworzeniu się środowiska harcerskiego w Podgórzu. W harcerstwie pełnił funkcje od zastępowego do członka Komendy Chorągwi, w latach 1931–1939 był hufcowym Hufca Podgórze. Wówczas nastąpił bardzo duży rozrost hufca, działały liczne drużyny harcerskie, gromady zuchowe i zastępy instruktorskie. Był komendantem wielu wycieczek, biwaków i obozów. Brał udział w Zlocie Skautów Słowiańskich w Pradze w 1931 roku, uczestniczył z drużyną Hufca Podgórze w IV Jamboree w 1933 roku w Gödöllő na Węgrzech, a w lecie 1935 roku – w Jubileuszowym Zlocie 25-lecia Harcerstwa Polskiego w Spale. We wrześniu 1939 roku pełnił funkcje komendanta Pogotowia Służby Sanitarnej dla ludności cywilnej Krakowa oraz był organizatorem pomocniczej służby wojskowej, a do kwietnia 1941 roku komendantem konspiracyjnego harcerstwa – Szarych Szeregów w Podgórzu. Był poszukiwany przez gestapo i dlatego wyjechał z Krakowa. Do marca 1945 roku ukrywał się w Goszczy pod nazwiskiem Walerian Mironiak. Zorganizował tam tajne nauczanie, ucząc głównie matematyki, fizyki i chemii. Po zakończeniu wojny wrócił do pracy w chrzanowskim liceum i organizował na jego terenie drużyny harcerskie. W 1949 roku w związku ze zmianami, jakie zachodziły w harcerstwie, zrezygnował i rozpoczął społeczną pracę w PCK. Zaangażował się również w prowadzenie chóru szkolnego, opiekował się spółdzielnią uczniowską. Od 1956 roku kontynuował działalność w ZHP[21]. W 1972 roku przeszedł na emeryturę, postanowił zająć się spisaniem historii harcerstwa podgórskiego, gromadził wspomnienia, pamiątki, fotografie, dokumenty. Nie zdążył opracować zgromadzonego materiału, zmarł 1986 roku w Krakowie, pochowano go na cmentarzu Podgórskim[22]. Wszystkie materiały zgromadzone przez Tadeusza Miterę zostały przekazane do MHK w latach dziewięćdziesiątych XX wieku

[15] „Historia harcerstwa w Podgórzu”. Podgórze 1929, mps, 8 s., nr inw. MHK-715/Hba.

[16] „Kronika Hufca stosownie do rozkazu Kom. Chor. L. 14 pkt 18”. Podgórze, 18 stycznia 1922, rkps, 2 s., nr inw. MHK-714/Hba.

[17] „Kwestionariusz Komisji Zlotu Skautowego 29 czerwca 1913”. Podgórze, 9 maja 1913 r., 1 s., nr inw. MHK-718/Hba.

[18] *Drużyna Harcerska z Sokoła w Podgórzu*, nr inw. MHK-57/H; *Drużyna Skautów Podgórskich*, nr inw. MHK-82/H, autorzy fotografii są nieznani.

[19] *Drużyna Skautów Podgórskich*, nr inw. MHK-70/H; *Podgórska Drużyna Skautowa*, nr inw. MHK-176/H; *Skauci podgórscy na ćwiczeniach z transportu na dziedzińcu Sokoła*, ok. 1914 r., nr inw. MHK-472/H, autorzy fotografii są nieznani.

[20] *I Drużyna skautowa im. ks. Brzózki w Prokocimiu*, 1912, nr inw. MHK-41/H; *I Drużyna skautowa im. ks. Brzózki w Prokocimiu*, 1912, nr inw. MHK-46-53/H; *I Drużyna skautowa im. Ks. Brzózki w Prokocimiu*, 1912, nr inw. MHK-59/H, autorzy fotografii są nieznani.

[21] W 1950 r. na mocy politycznych decyzji zlikwidowano ZHP jako samodzielną organizację. Włączono ją do Związku Młodzieży Polskiej jako Organizację Harcerską ZMP. Po przemianach 1956 r. nastąpiła reaktywacja ZHP. Szerzej o odrodzeniu ZHP: Persak Krzysztof: *Odrodzenie harcerstwa w 1956 roku*. Warszawa 1996.

[22] *Małopolski słownik biograficzny uczestników działań niepodległościowych 1939–1956*. T. 8. Kraków 2002, s. 87–90; Gaweł Tadeusz: *Harcerska sztafeta…*, s. 14; idem: *Krąg bratnich serc*. Kraków 1990, s. 132–141; „Historia harcerstwa w Podgórzu”. Kraków-Podgórze 1929, rkps, nr inw. MHK-715/Hba; Zając Mieczysław: *Saga rodziny Miterów z krakowskiego Podgórza*. Kraków 2003, s. 17–21, 69–81, 98–106.

[23] Stanisław Millan (1925–2001), żołnierz AK, instruktor harcerski. Urodził się w Przegorzałach pod Krakowem, od 1928 r. mieszkał w Łagiewnikach. Uczęszczał do VI Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie. W 1938 r. wstąpił do harcerstwa, do I Łagiewnickiej Drużyny Harcerzy, która była wtedy w Hufcu Podgórze (hufcowym był Tadeusz Mitera). Edukację przerwała wojna. W czasie okupacji pracował w formacjach Baudienstu. Był członkiem AK,

Drużyna harcerska działająca przy TS Sokół w Podgórzu: 1. Kasper Nowak, 2. Kazimierz Firla, 3. Antoni Fuzakowski, 4. Wcisło, 5. Mstalski, 6. Francić Vilim, 7. Mularczyk, 8. Jan Gintel, 9. Władysław Hórl, 10. Kazimierz Mitera, 11. Juliusz Głowacki, 12. Wcisło, 13. Adam Wąs, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-57/H

Drużyna Skautów Podgórskich: 1. Kasper Nowak, 2. Edward Czerwiński, 3. Mstalski, 4. Wcisło, 5. Jan Gintel, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-82/H

brał udział w kolportażu prasy konspiracyjnej, przerzucał broń dla oddziałów AK na terenie Podgórza. Po wojnie wrócił do działalności harcerskiej, w maju 1945 r. został postrzelony przez funkcjonariuszy NKWD. Na fali zmian ideowych w harcerstwie pod koniec lat czterdziestych XX w. zrezygnował z dalszej służby. W 1952 r. uzupełnił maturę, zatrudnił się w Biurze Studiów i Projektów Energoprojekt. Po odwilży aktywnie włączył się w działalność w podgórskim harcerstwie, pielęgnując wśród podopiecznych pamięć o poległych partyzantach. W następnych latach był członkiem Komendy Hufca Kraków-Podgórze, członkiem Komisji Rewizyjnej Chorągwi oraz członkiem Komisji Kultury przy Komendzie Chorągwi. W latach dziewięćdziesiątych założył Łagiewnickie Towarzystwo Kulturalne. Gromadził stare dokumenty, zbierał relacje dotyczące historii Łagiewnik, działał w PTTK, Stowarzyszeniu Rodzin Katyńskich, Światowym Związku Żołnierzy AK. Za: *Małopolski słownik biograficzny uczestników działań niepodległościowych*. T. 9. Kraków 2003, s. 95–97.

Drużyna działająca przy TS Sokół w Podgórzu, 1911–1912, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-81/H

przez Stanisława Millana[23]. Fotografie przedstawiają typowe zajęcia skautowe, takie jak zbiórki czy ćwiczenia terenowe[24]. Na dwóch fotografiach z lat 1918–1920[25] widzimy młodego Tadeusza Miterę w towarzystwie kolegów, część z nich ubrana jeszcze w mundury gimnazjalne.

Bardzo wartościowe są pierwsze fotografie IX KDH im. Dionizego Czachowskiego, która w późniejszym okresie została przemianowana na I Podgórską Drużynę Harcerzy (PgDH) – sławną Błękitną Jedynkę[26]. Dzięki Tadeuszowi Miterze, który niestrudzenie gromadził wszystkie materiały związane z podgórskim harcerstwem, zbiór fotografii dotyczący drużyn z Podgórza tworzy pewną całość. Do cech charakterystycznych zbioru należy przedstawianie tych samych osób przez kilkanaście lat. Na najwcześniejszych zdjęciach są to mali chłopcy, którzy uczestniczą w zbiórkach wyprawach i obozach. Na kolejnych można ich już obserwować jako dorosłych mężczyzn, drużynowych, instruktorów. Dobrym przykładem są przywołane wcześniej fotografie IX KDH im. Dionizego Czachowskiego[27], które można zestawić z późniejszymi fotografiami[28].

Bardzo duża część należących do kolekcji fotografii dotyczących harcerstwa podgórskiego powiązana jest z podstawową formą działalności harcerskiej – letnim obozem pod namiotami. Wyjazd na obóz harcerski wymagał wcześniejszego zaplanowania i przygotowania. Na początku wybierano miejsce i na specjalnych formularzach zgłaszano w Komendzie Chorągwi chęć wyjazdu. Po zatwierdzeniu wniosku przystępowano do organizacji obozu, kompletowano kadrę instruktorską, a przede wszystkim sprzęt potrzebny do zbudowania obozu. Po przeprowadzeniu akcji trzeba było zdać raport. W kolekcji zachowały się wyciągi z preliminarzy obozowych[29] raporty obozowe[30] oraz sprawozdania z przeprowadzonych wyjazdów[31].

Wracając do fotografii, to warto w tym miejscu przywołać kilka przykładów z wakacyjnych wyjazdów: obóz

[24] *Harcerze podgórscy na dziedzińcu Sokoła*, ok. 1920 r., autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-483/H.

[25] *Skauci podgórscy w trakcie zajęć terenowych*, 1911−1914, nr inw. MHK-459/H; *Harcerze podgórscy na zajęciach terenowych*, 1919/1920, nr inw. MHK-479/H, autorzy fotografii są nieznani.

[26] *Przyboczny Zygmunt Mitera zdaje raport Januszowi Woyciechowskiemu*, IX Drużyna z Podgórza, ok. 1920 r., nr inw. MHK-467/H; *Harcerze podgórscy w parku z młodym Tadeuszem Miterą*, nr inw. MHK-471/H; *IX Podgórska Drużyna Skautowa z drużynowym Januszem Woyciechowskim*, ok. 1920 r., nr inw. MHK-475/H, autorzy fotografii są nieznani.

[27] Ibidem.

[28] *Instruktorzy podgórscy ZHP*, nr inw. MHK-469/H; *Wilcza Gromada – grupa starszych harcerzy z podgórza podczas kąpieli w Rabie (?)*, lata dwudzieste XX w., nr inw. MHK-559/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-595/H; *Obóz IV Drużyny Podgórskiej w Łososinie Dolnej*, 1933, nr inw. MHK-799/H; *Wędrówka podgórskich harcerzy przez Gubałówkę*, ok. 1925 r., nr inw. MHK-462/H, autorzy fotografii są nieznani.

[29] Wyciąg z preliminarzy obozów i kolonii Hufca Podgórskiego z lat trzydziestych XX w., Komenda Hufca Podgórskiego, nr inw. MHK-2017/Hba.

[30] Wyciąg z raportów obozowych I DH im. Dionizego Czachowskiego w Podgórzu w 1937 r., nr inw. MHK-2024/Hba; Wyciąg z raportów obozowych w 1936 r. IV DH im. Adama Mickiewicza w Podgórzu, nr inw. MHK-2025/Hba.

[31] „Sprawozdanie z obozu zimowego Hufca Podgórze w Piwnicznej", 17 stycznia 1934 r., nr inw. MHK-1844/Hba.

I Drużyna Skautowa im. ks. Brzózki w Prokocimiu, 1912, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-41/H

podgórskich harcerzy na Hali Hajdowej w Zawoi koło Makowa w 1925 roku[32], obóz I Drużyny Harcerskiej z Podgórza w Podświlu na Wileńszczyźnie w 1927 roku[33], obóz IV Drużyny Podgórskiej w Łososinie Dolnej koło Nowego Sącza w 1933 roku[34], I Drużyna z Borku Fałęckiego na obozie w Mucharzu w Beskidzie Małym w 1937 roku[35] czy fotografia uczestników ostatniego obozu Hufca Podgórskiego w Podspadach na Spiszu w 1939 roku[36].

Oprócz obozów, zwykłych zbiórek, gier czy wycieczek harcerze uczestniczyli również w zlotach, czyli spotkaniach drużyn z całej Polski, gdzie mogli spotkać się w szerszym gronie, wziąć udział we współzawodnictwie, w zajęciach terenowych, uroczystych ogniskach i defiladach. Była to szansa na spotkania z innymi drużynami oraz wymianę doświadczeń. W kolekcji posiadamy fotografie z takich harcerskich spotkań. Niejednokrotnie są to międzynarodowe zloty, jak np. Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze w 1931 roku. Delegacja z Krakowskiej Chorągwi Harcerzy była reprezentowana przez IV Podgórską Drużynę Harcerzy pod przewodnictwem Władysława Muża[37]. Dysponujemy kilkunastoma fotografiami z udziału podgórskich harcerzy w tym zlocie. Na kilku fotografiach widzimy podgórską delegację w czasie zlotowej wycieczki do zamku Karlštejn[38], w samej Pradze przed zamkiem na

[32] *Obóz harcerzy podgórskich na Hali Hajdowej*, 1925, autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-481/H.

[33] *Obóz I Drużyny Harcerskiej z Podgórza w Podświlu*, 1927, autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-491/H.

[34] *Obóz IV Drużyny Podgórskiej w Łososinie Dolnej*, 1933, autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-799/H.

[35] *I Drużyna z Borku Fałęckiego na obozie w Mucharzu*, 1937, autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-796/H.

[36] *Uczestnicy obozu Hufca Podgórskiego w Podspadach*, 1939, autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-809/H.

[37] Władysław Muż (1906–1959), chemik, harcmistrz. Urodził się w Swoszowicach koło Krakowa, uczył się w gimnazjum w Brzeżanach. Maturę zdał w Krakowie w 1925 r. Podjął studia na UJ na kierunku chemia z mineralogią, które z powodów złej sytuacji materialnej musiał przerwać. Pracę magisterską obronił dopiero w 1947 r. Do harcerstwa wstąpił jako uczeń szkoły w Brzeżanach, następnie należał do IX Drużyny im. Dionizego Czachowskiego w Krakowie. Był również członkiem zastępu instruktorskiego Wilcza Gromada, założył IV PgDH im. Adama Mickiewicza. Brał udział w Zlocie Skautów Słowiańskich w Pradze w 1931 r., w Jubileuszowym Zlocie 25-lecia Harcerstwa Polskiego w Spale w 1935 r. W latach 1935–1936 pełnił funkcję komendanta Chorągwi Krakowskiej. Uczestniczył w kampanii polskiej 1939 r., wstąpił do Organizacji Orła Białego, był jednym z organizatorów konspiracyjnego harcerstwa na terenie Krakowa. W czasie okupacji poszukiwany przez gestapo, ukrywał się pod nazwiskiem Wiktor Mikorowicz. Po wojnie represjonowany przez UB. Pracował w Państwowym Zakładzie Higieny. Zmarł w 1959 r. w Krakowie. Za: Gaweł Tadeusz: *Pełnili służbę. Komendanci Krakowskiej Chorągwi ZHP*. Kraków 1989, s. 60–66.

[38] *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Grupa polska zwiedzająca zabytki*, 1931, nr inw. MHK-668/H; *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Grupa polska z hm. Władysławem Mużem i hm. Tadeuszem Miterą zwiedzają zabytki*, 1931, nr inw. MHK-669/H; *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Zwiedzanie zabytków na zamku Karola VI w Karlštejnie (?)*, 1931, nr inw. MHK-649/H; *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Zwiedzanie zabytków na zamku Karola VI w Karlštejnie*, 1931, nr inw. MHK-648/H, autorzy fotografii są nieznani.

Skauci podgórscy w trakcie zajęć terenowych, 1911–1914, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-459/H

Przyboczny Zygmunt Mitera zdaje raport Januszowi Woyciechowskiemu, IX Drużyna z Podgórza, ok. 1920 r., autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-467/H

Hradczanach, przy bramie Macieja[39] oraz podczas zwiedzania miasta[40].

W 1933 roku odbyło się Jamboree[41] w Gödöllő. W zbiorze znajdują się trzy fotografie ze zlotu przedstawiające maszerujące szeregi oraz maszt zlotowy z flagą Królestwa Węgier. Jest jeszcze jedna fotografia, nie do końca rozpoznana[42]. Widzimy na niej grupę harcerzy stojących przed wagonem pociągu w drodze na zlot. Z opisu wynika, że jest to zlot w Gödöllő, ale według ustaleń Piotra Grochowskiego, z powodu braku środków finansowych drużyny podgórskie wycofały się z uczestnictwa[43]. Fotografia wymaga jeszcze weryfikacji.

Oprócz międzynarodowych zlotów harcerze z Podgórza brali udział w spotkaniach ogólnopolskich. Od 12 do 23 lipca 1929 roku odbywał się II Narodowy Zlot ZHP w Poznaniu. Wzięła w nim udział delegacja z Hufca Podgórskiego, która zajęła III miejsce w zawodach obozowych[44]. W zbiorach kolekcji harcerskiej MHK zachowała się tylko jedna fotografia z samego zlotu, przedstawiająca trzech mężczyzn w mundurach harcerskich siedzących przy szklanym stoliku, na tle pawilonów *Powszechnej wystawy krajowej*, prezentującej osiągnięcia dziesięciolecia II Rzeczypospolitej. Pierwszy z lewej to Tadeusz Mitera, z prawej Władysław Muż, pośrodku osoba niezidentyfikowana.

W 1935 roku odbył się w Spale zlot z okazji 25-lecia Harcerstwa Polskiego. Harcerze z Podgórza utworzyli dwie drużyny zlotowe, a starsi instruktorzy z hufca pełnili różnorakie funkcje podczas samego zlotu[45]. W kolekcji zachowało się kilka fotografii[46] oraz pamiątek zlotowych[47]. Żadna z nich nie jest związana z podgórskimi harcerzami.

Harcerzy w codziennej pracy wspierały Koła Przyjaciół Harcerstwa (KPH). Działały głównie przy drużynach i miały za zadanie otaczać ruch harcerski opieką. Sprowadzało się to do zapewnienia izby harcerskiej – harcówki, pomocy w sprawach kwatermistrzowskich, finansowych i pozyskiwaniu funduszy na pracę drużyn oraz przygotowaniu do pracy kandydatów na drużynowych[48].

Z przytaczanej już „Kroniki Hufca" pierwsze informacje o działalności KPH przy drużynach podgórskich pochodzą ze stycznia 1921 roku, natomiast pierwsze oficjalnie zareje-

[39] *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Przed wejściem na Hradczany*, 1931, nr inw. MHK-650/H; *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Zwiedzanie miasta*, 1931, nr inw. MHK-651/H, autorzy fotografii są nieznani.

[40] *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze*, nr inw. MHK-652/H; *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze*, nr inw. MHK-653/H; *Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze*, nr inw. MHK-654/H, autorzy fotografii są nieznani.

[41] Międzynarodowy zlot skautów. Pierwszy odbył się w 1913 r. w Birmingham, wzięła w nim udział delegacja z ziem polskich. W kolekcji harcerskiej MHK znajduje się kilka fotografii z tego wydarzenia nieznanych autorów (nr inw. MHK-71/H–MHK-80/H). Zloty odbywają się co cztery lata.

[42] *W drodze na IV Jamboree do Gödöllő koło Budapesztu*, 1933, autor fotografii nieznany, nr inw. MHK-641/H.

[43] Grochowski Piotr: *Hufiec Harcerzy Kraków-Podgórze w latach 1922–1939*. Kraków 2004, s. 82.

[44] Leonhard Bolesław: *Kalendarium z dziejów harcerstwa krakowskiego 1910–1950*. Kraków 2001, s. 100.

[45] Archiwum Komisji Historycznej ZHP Chorągwi Krakowskiej (dalej cyt. AKH), R. L. 2 z 11 kwietnia 1935 r. Komendy Podobozu nr 2 Jubileuszowego Zlotu Harcerzy w Spale.

[46] *Jubileuszowy zlot harcerzy w Spale w 1935 r.*, nr inw. MHK-373/H; *Zlot harcerzy w Spale*, nr inw. MHK-638/H; *Zlot harcerzy w Spale*, nr inw. MHK-639/H; *Zlot harcerzy w Spale*, nr inw. MHK-640/H; *Zlot harcerzy w Spale*, nr inw. MHK-1299/H, autorzy fotografii są nieznani.

[47] Karta pocztowa z jubileuszowego zlotu harcerzy w Spale w 1935 r., nr inw. MHK-360/H; ryngraf na Jubileuszowy Zlot 25-lecia Harcerstwa Polskiego w Spale w 1935 r., nr inw. MHK-926/H; odznaka harcerska, nr inw. MHK-929/H; naszywka harcerska, nr inw. MHK-930/H; znaczek jubileuszu harcerskiego w Spale w 1935 r., nr inw. MHK-931/H; znaczki pocztowe z jubileuszowego zlotu ZHP w Spale w 1935 r., nr inw. MHK-1156/H/1-4.

[48] Czajkowska Stanisława: *Członkowie współdziałający ZHP. W jakim kierunku powinna się rozwijać praca Kół Przyjaciół?*. „Rocznik Harcerski za rok 1927" 1928, s. 118–119.

W drodze na IV Jamboree do Gödöllő koło Budapesztu, 1933, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-641/H

Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza, lata 30. XX w., autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-595/H

strowane KPH w Hufcu Podgórskim działało przy IV Drużynie Podgórskiej od 1926 roku[49].

Materiały dotyczące KPH działających przy drużynach z Hufca Podgórskiego związane są przede wszystkim z KPH I i IV Drużyny. Do najciekawszych należą: „Sprawozdanie roczne Koła Przyjaciół Harcerstwa w Podgórzu za rok 1931"[50], luźne notatki Tadeusza Mitery na temat sprawozdań KPH IV Podgórskiej Drużyny za lata 1930 i 1931[51] oraz kilka zaproszeń na zabawy harcerskie z lat 1928–1932[52]. Na odwrocie jednego z zaproszeń na zabawę taneczną, wystosowanym przez KPH IV Drużyny, widnieje lista wszystkich członków KPH[53].

Zaproszenia związane są również z działalnością kulturalną Hufca Podgórskiego. W tamtym czasie kładziono duży nacisk na czytelnictwo, Komenda Chorągwi nakładała na drużyny obowiązek prenumeraty pism harcerskich[54]. Oprócz czytelnictwa drużyny przejawiały różne formy aktywności kulturalnej. W hufcu działał chór, w sprawozdaniu Komendy Hufca za rok 1931 możemy przeczytać, że występował dwukrotnie. Pierwszy raz na Walnym Zjeździe ZHP, drugi – na odprawie krakowskich drużynowych[55]. Z inicjatywy podgórskiego instruktora Stanisława Mitki[56] w listopadzie 1937 roku powstała orkiestra harcerska, w której skład wchodzili głównie harcerze z III PgDH[57]. Na podstawie przywołanych wcześniej zaproszeń wiemy, że harcerze brali udział w różnych zabawach oraz przygotowywali przedstawienia sceniczne. Organizowano także wyjścia do kin i teatrów[58].

W materiałach zebranych przez Tadeusza Miterę znajduje się też wiele archiwaliów, które dokumentują pracę Hufca Podgórskiego. Dzięki nim mamy wyobrażenie o kierunkach pracy harcerskiej w tamtym okresie.

Drużyny planowały swoją pracę w ciągu roku szkolnego oraz wakacji, opisując ją w planach pracy, korzystano także z planów miesięcznych, ale dotyczyły one głównie zastępów. Plany zawierały: hasło ideowe, specjalizację drużyny, plany wycieczek, plany harców, plany akcji obozowej, planowane działania społeczne i kulturalne, sprawy gospodarcze oraz współpracę z KPH. W kolekcji zachowało się kilka planów

[49] Grochowski Piotr: *Hufiec Harcerzy Kraków-Podgórze*…, s. 85.

[50] „Sprawozdanie roczne Koła Przyjaciół Harcerstwa w Podgórzu za rok 1931", nr inw. MHK-1882/Hba.

[51] Notatki Tadeusza Mitery na temat sprawozdań Koła Przyjaciół IV DH Podgórskiej za rok 1930 i 1931, nr inw. MHK-1883/Hba.

[52] Zaproszenia na zabawy harcerskie w Podgórzu od KPH w Podgórzu z lat 1928−1932, nr inw. MHK-1826/Hba.

[53] Zaproszenie od KPH IV Pg na zabawę taneczną 6.02.1932 r., nr inw. MHK-1873/Hba.

[54] AKH, R. L. 42 z 19 grudnia 1933 r. Komendy Krakowskiej Chorągwi Harcerzy.

[55] „Sprawozdanie Komendy Hufca Podgórze za rok kalendarzowy 1931 z 26 stycznia 1932 r.", nr inw. MHK-1923/Hba.

[56] Stanisław Mitko (1906–1973) urodził się w Krakowie, tu skończył szkołę średnią. Po maturze pracował w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacji Tramwajowej. Należał do IX KDH im. Dionizego Czachowskiego, w 1923 r. wstąpił do Wilczej Gromady. Był wielokrotnym komendantem obozów letnich i zimowych, uczestniczył w Zlocie Skautów Słowiańskich w Pradze, założył III PgDH im. Tadeusza Kościuszki – Fioletową Trójkę. W latach 1936–1938 był komendantem Chorągwi Krakowskiej. Uczestniczył w kampanii polskiej 1939 r., następnie przedostał się do Francji, a po klęsce w czerwcu 1940 r. do Anglii. Szkolił cichociemnych. Po wojnie włączył się w działalność ZHP PgK. Zmarł w Londynie w 1973 r. Za: Gaweł Tadeusz: *Harcerska sztafeta*…, s. 16.

[57] *50-lecie III Drużyny Harcerzy im. Tadeusza Kościuszki w Podgórzu, Szczep Fioletowej Trójki*. Kraków 1981, s. 17.

[58] „Plany pracy drużyn Hufca Podgórskiego na rok 1937 (wyciąg z planów przedłożonych Komendzie Hufca)", nr inw. MHK-1925/Hba.

Uczestnicy obozu Hufca Podgórskiego w Podspadach, 1939, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-809/H

pracy śródrocznej poszczególnych drużyn[59] i zastępów[60] oraz plany obozów[61].

Z planów pracy dowiadujemy się także, jakie umiejętności kształcono podczas zbiórek harcerskich. Zastępy poznawały historię Polski, ćwiczyły się w technikach harcerskich, takich jak musztra, terenoznawstwo, łączność, sygnalizacja, pionierka (ogół umiejętności związanych z budowaniem obozu, np. prycz, półek, totemów) i samarytanka (umiejętność udzielania pierwszej pomocy)[62]. Dbano również o zdobywanie stopni i sprawności harcerskich. Zdobywanie poszczególnych stopni polegało na wykonaniu określonych zadań przypisanych do danego stopnia, które weryfikowały wiedzę harcerza. Wśród archiwaliów można znaleźć zadania na poszczególne stopnie[63] oraz wykazy prób na stopnie[64].

Dla prawidłowego rozwoju drużyny potrzebna była praca z kadrą, przede wszystkim w celu wykształcenia nowego drużynowego. Kolekcja posiada w swoich zbiorach przykładową próbę drużynowego z VI PgDH[65] oraz formularz próby z lat trzydziestych XX wieku[66].

Cechą charakterystyczną działalności Hufca Podgórskiego było powołanie zastępu starszoharcerskiego, później

Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Zwiedzanie zabytków na zamku Karola VI w Karlštejnie, 1931, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-648/H

instruktorskiego, Wilcza Gromada, który odegrał ważną rolę w pracy podgórskich harcerzy, ale także całego krakowskiego harcerstwa. Wilcza Gromada powstała w 1922 roku z najstarszych członków I PgDH[67]. Gromadę tworzyło 11 osób, wśród nich najbardziej znani, którzy znacząco wiążą się z historią podgórskiego i krakowskiego harcerstwa: Janusz Woyciechowski[68], Tadeusz Mitera, Zygmunt Mitera[69], Władysław Muż, Stanisław Mitko

[59] „Plan pracy na miesiąc kwiecień 1924 I PgDH im. Dionizego Czachowskiego", 24 marca 1924 r., nr inw. MHK-2021/Hba; „Plany pracy drużyn Hufca Podgórskiego na rok 1937…".

[60] „Plan pracy zastępu Kruków na czerwiec 1924". Podgórze, 22 maja 1924 r., nr inw. MHK-2015/Hba.

[61] „Prospekt obozu I DH im. Czachowskiego w Podgórzu", 25 maja 1930 r., nr inw. MHK-1909/Hba.

[62] „Plany pracy drużyn Hufca Podgórskiego na rok 1937…".

[63] „Zadania dla młodzików, Hufiec Podgórze", nr inw. MHK-1912/Hba; „Zadania dla wywiadowców, Hufiec Podgórze", nr inw. MHK-1914/Hba; „Zadania dla ćwików, Hufiec Podgórze", nr inw. MHK-1913/Hba.

[64] Wykazy przeprowadzonych prób na stopnie drużyn podgórskich z lat 1927–1934, nr inw. MHK-2020/Hba; „Protokół przeprowadzonych prób na stopnie, Hufiec Podgórze", 1936 r., nr inw. MHK-1930/Hba.

[65] „Protokół próby drużynowego na nazwisko Jana Zachara z VI PgDH", 19 sierpnia 1938 r., nr inw. MHK-1933/Hba.

[66] „Protokół próby drużynowego – formularz", nr inw. MHK-1924/Hba.

[67] Szerzej o Wilczej Gromadzie: Gaweł Tadeusz: *Wilcza Gromada (próba monografii)*. Kraków 1990.

[68] Janusz Woyciechowski (1903–1970), inżynier, instruktor harcerski. Urodził się w Czernichowie, uczęszczał do Gimnazjum św. Anny, a następnie Gimnazjum Realnego im. Henryka Sienkiewicza w Krakowie. Po maturze odbył służbę wojskową, po której podjął studia na Akademii Górniczej w Krakowie. Przed wojną pracował w kopalni soli w Wapnie w Wielkopolsce. W czasie okupacji został wysiedlony, wrócił do Krakowa, gdzie znalazł zatrudnienie w Zakładach Sodowych w Borku Fałęckim. W latach 1952–1963 pracował w Biurze Projektów Przemysłu Węglowego, był również generalnym projektantem budowy kopali soli w Tuzli w Jugosławii. Związany z podgórskim harcerstwem, prowadził IX (później I) Drużynę im. płk. Dionizego Czachowskiego, był współzałożycielem zastępu instruktorskiego Wilcza Gromada, prowadził kursy instruktorskie, pisał na łamach „Wilczego Głosu" oraz „Kręgu Wodzów". Za: Gaweł Tadeusz: *Harcerska sztafeta*…, s. 26.

[69] Zygmunt Mitera (1903–1940), geolog, geofizyk, doktor inżynier, harcerz. Urodził się w Skołyszynie koło Jasła, w 1906 r. przeniósł się wraz z rodziną do Podgórza. Uczęszczał do c.k. Gimnazjum Klasycznego w Podgórzu, następnie przeniósł się do c.k. Gimnazjum Realnego nr IV przy ul. Krupniczej w Krakowie. W 1917 r. wstąpił

Zlot Skautów Słowiańskich w Pradze. Zwiedzanie miasta, 1931, autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-651/H

i inni. Głównym celem zastępu była pomoc w pracy hufca przez pełnienie różnych funkcji, np. drużynowych czy przybocznych, w drużynach, które miały problemy kadrowe. Na początku działali tylko w swoim macierzystym hufcu. Spotykając się w małych grupkach, omawiali bieżącą sytuację w drużynach, starając się pomagać w trudnych sytuacjach. Pisali artykuły metodyczne, prezentowali swoje doświadczenia na spotkaniach z młodszą kadrą instruktorską[70]. W późniejszym okresie prowadzili swoją działalność korespondencyjnie, wymieniając poglądy na tematy aktualne oraz harcerskie. Wszystkie dokumenty wytworzone przez członków były gromadzone w „Księdze Gromady"[71]. Podjęli się również redakcji pisma, które nazwali „Wilczy Głos"; ukazało się sześć numerów. Oprócz tego spotykali się na stopie przyjacielskiej i towarzyskiej. Ich rozbudowana działalność była rzadkim zjawiskiem, nie tylko w krakowskim harcerstwie.

Do najcenniejszych obiektów związanych z Wilczą Gromadą, które znajdują się w kolekcji, zaliczają się trzy fotokopie „Wilczego Głosu"[72] z października i grudnia 1924 roku i ze stycznia 1925 roku, kilka fotografii poszczególnych członków[73] oraz fotografie ze spotkań lub wyjazdów[74].

do IV Krakowskiej Drużyny Skautowej, a od 1919 r. wraz z swoim kolegą Januszem Woyciechowskim prowadził IX Drużynę im. płk. Dionizego Czachowskiego. W latach dwudziestych przez krótki okres pełnił funkcję p.o. hufcowego Hufca Podgórze. Był jednym z założycieli i członków instruktorskiego zastępu Wilcza Gromada. Studia wyższe odbył na Akademii Górniczej w Krakowie, następnie doktoryzował się w Colorado School of Mines w Stanach Zjednoczonych. Wykładał na Akademii Górniczej w Krakowie oraz na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W latach 1934–1939 kierował Działem Geofizyki we lwowskiej spółce Pionier SA, a w latach 1936–1939 był organizatorem i współwłaścicielem spółki geofizycznej Geotechnika we Lwowie. Uczestniczył w kampanii polskiej 1939 r., dostał się do rosyjskiej niewoli. Wiosną 1940 r. został zamordowany przez NKWD w Charkowie. Za: Zając Mieczysław: *Saga rodziny Miterów*…, s. 17–21, 56–69, 75–78.

[70] Gaweł Tadeusz: *Wilcza Gromada*…, s. 25.

[71] *Ibidem*, s. 32.

[72] Znajdują się w materiałach, które nie są jeszcze zinwentaryzowane.

[73] *Hm. Janusz Woyciechowski z Podgórza*, nr inw. MHK-537/H; *Hm. Władysław Muż z Podgórza*, nr inw. MHK-542/H; *Fotografia legitymacyjna hm. Tadeusza Mitery*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-585/H; *Prof. hm. Piotr Liszkowicz, komendant Hufca Podgórskiego w latach 1922–1931*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-626/H; *Hm. Stanisław Mitko, drużynowy III Pg drużyny ZHP*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-631/H, autorzy fotografii nieznani.

[74] *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza*, 1939, nr inw. MHK-564/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza na Krzemionkach*, 1939, nr inw. MHK-565/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza*, 1939, nr inw. MHK-566/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-568/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza z wizytą u ks. Jońca w Czarnym Dunajcu*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-569/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza u ks. Jońca w Czarnym Dunajcu*, 1936, nr inw. MHK-570/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza na wycieczce w górach*, 1936, nr inw. MHK-571/H; *Członkowie starszoharcerskiego zastępu Wilcza Gromada z Podgórza*, lata trzydzieste XX w., nr inw. MHK-595/H, autorzy fotografii są nieznani.

Jubileuszowy Zlot 25-lecia Harcerstwa Polskiego w Spale, lipiec 1935 r., autor fotografii nieznany; w zbiorach MHK, nr inw. MHK-360/H

Muzealia dotyczące okresu międzywojennego związane są przede wszystkim z podgórskimi harcerzami. Opisane powyżej wybrane pamiątki są najbardziej wartościowe i reprezentatywne dla tego okresu. Oprócz nich możemy jeszcze znaleźć wiele innych materiałów dotyczących podgórskiego harcerstwa. Dzięki ludziom, którzy na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, przy okazji organizacji wystaw o tematyce harcerskiej, przekazali swoje cenne pamiątki na potrzeby tworzącej się kolekcji harcerskiej, możemy dzisiaj powiedzieć, że Muzeum Historyczne Miasta Krakowa posiada unikatowe zbiory na skalę europejską. W Polsce jeszcze tylko w Warszawie gromadzone są na taką skalę pamiątki związane z harcerstwem[75].

Nie sposób wymienić wszystkich, którzy przyczynili się do powstania tak bogatej i różnorodnej kolekcji, ale trzeba w tym miejscu przypomnieć, oprócz wymienionych wcześniej, również takie osoby, jak Bolesław Leonhard, Stanisław Struś, Marian Młynarski, Zofia Rymar, Jan Bugajski oraz Stowarzyszenie Szarych Szeregów Oddział w Krakowie.

Zgromadzone w kolekcji pamiątki pozwalają odtworzyć i przybliżyć działalność harcerską w prawobrzeżnej części Krakowa. Omówione muzealia mają dużą wartość dla historii ruchu harcerskiego w Krakowie, dlatego mogą zainteresować osoby, które zajmują się tą tematyką. Na podstawie m.in. spuścizny po Tadeuszu Miterze w 2004 roku została wydana książka o Hufcu Harcerzy w Podgórzu w okresie międzywojennym[76]. Od tego czasu udało się poszerzyć bazę archiwaliów o nowe dokumenty[77], dlatego warto wrócić do tego zagadnienia po raz kolejny i uzupełnić wiadomości o harcerzach w Podgórzu o bieżący stan badań. Ponadto kolekcja cały czas jest poszerzana i uzupełniana o materiały, które nie zostały jeszcze zinwentaryzowane, a znajdują się w nich również te dotyczące Podgórza.

Początki harcerstwa krakowskiego sięgają 1910 roku. Powstał wówczas pierwszy zastęp harcerski o nazwie Kruki, który rok później przekształcił się w drużynę. Równocześnie w Podgórzu uczniowie tamtejszego gimnazjum również zaczęli tworzyć struktury skautowe. Kilkanaście lat później powstał Hufiec Podgórski, który był najliczniejszy i najlepiej zorganizowany w całej Chorągwi Krakowskiej. Dynamiczny rozwój harcerstwa podgórskiego był możliwy dzięki pracy i zaangażowaniu wielu instruktorów, których tutaj już wspominano wielokrotnie. Byli wychowawcami wielu pokoleń harcerzy i harcerek. Realizowali ideały harcerskie przez całe swoje życie, niejednokrotnie dając temu świadectwo.

Dzięki ich wychowankom do Muzeum Historycznego Miasta Krakowa trafiła pokaźna część dorobku harcerstwa

[75] W Muzeum Harcerstwa w Warszawie. Oprócz tego pamiątki harcerskie można jeszcze zobaczyć w Muzeum Ziemi Bieckiej, Muzeum Miejskim w Zabrzu, Archiwum Narodowym w Krakowie Oddział w Tarnowie i Muzeum Narodowym w Krakowie. Poza granicami kraju ośrodkami, które mają w swoich zbiorach harcerskie kolekcje, są: Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie oraz Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce.

[76] Grochowski Piotr: *Hufiec Harcerzy Kraków-Podgórze*…

[77] Przede wszystkim odnaleziono rozkazy Komendy Chorągwi Harcerzy w Krakowie.

podgórskiego, która została tutaj w niewielkim stopniu zaprezentowana. Warto prowadzić badania na temat harcerstwa, organizacji społecznej bardzo zasłużonej dla polskiej państwowości, która, jak powiedział legendarny Aleksander Kamiński, „jest organizacją nastawioną nie na »żądanie« od społeczeństwa, ale na »dawanie« społeczeństwu, służenie mu”[78].

Bibliografia

Źródła

Kolekcja harcerska MHK:

Dobrowolska Mieczysława: Mgr Tadeusz Mitera – „Dziadek”. Kraków, grudzień 1986 r., nr inw. 1978/Hba

Gintel Jan: Przyczynek do historii skautingu w Podgórzu. Grudziądz 1938, nr inw. MHK-716/Hba

Historia harcerstwa w Podgórzu. Podgórze 1929, nr inw. MHK-715/Hba

Korczak-Hubicki Kazimierz: List do Koła Harcerzy z czasów walki o niepodległość. Kraków 1927, nr inw. MHK-713/Hba

Kronika Hufca stosownie do rozkazu Kom. Chor. L.14 pkt 18. Podgórze, 18 stycznia 1922, nr inw. MHK-714/Hba

Notatki Tadeusza Mitery na temat sprawozdań Koła Przyjaciół IV DH Podgórskiej za rok 1930 i 1931, nr inw. MHK-1883/Hba

Plan pracy na miesiąc kwiecień 1924 I PgDH im. płk. Dionizego Czachowskiego, 24 marca 1924 r., nr inw. MHK-2021/Hba

Plan pracy zastępu Kruków na czerwiec 1924, Podgórze, 22 maja 1924 r., nr inw. MHK-2015/Hba

Plany pracy drużyn Hufca Podgórskiego na rok 1937 (wyciąg z planów przedłożonych Komendzie Hufca), nr inw. MHK-1925/Hba

Prospekt obozu I DH im. Czchowskiego w Podgórzu, 25 maja 1930 r., nr inw. MHK-1909/Hba

Protokół próby drużynowego – formularz, nr inw. MHK-1924/Hba

Protokół próby drużynowego na nazwisko Jana Zachara z VI PgDH, 19 sierpnia 1938 r., nr inw. MHK-1933/Hba

Protokół przeprowadzonych prób na stopnie – Hufiec Podgórze, 1936, nr inw. MHK-1930/Hba

Sprawozdanie Komendy Hufca Podgórze za rok kalendarzowy 1931, z 26 stycznia 1932 r., nr inw. MHK-1923/Hba

Sprawozdanie roczne Koła Przyjaciół Harcerstwa w Podgórzu za rok 1931, nr inw. MHK-1882/Hba

Sprawozdanie z obozu zimowego Hufca Podgórze w Piwnicznej, 17 stycznia 1934 r., nr inw. MHK-1844/Hba

Wyciąg z preliminarzy obozów i kolonii Hufca Podgórskiego z lat trzydziestych XX w., Komenda hufca Podgórskiego, nr inw. MHK-2017/Hba

Wyciąg z raportów obozowych I DH im. D. Czachowskiego w Podgórzu w 1937 r., nr inw. MHK-2024/Hba

Wykazy przeprowadzonych prób na stopnie drużyn podgórskich z lat 1927–1934, nr inw. MHK-2020/Hba

Zadania dla ćwików, Hufiec Podgórze, nr inw. MHK-1913/Hba

Zadania dla młodzików, Hufiec Podgórze, nr inw. MHK-1912/Hba

Zadania dla wywiadowców, Hufiec Podgórze, nr inw. MHK-1914/Hba

Zaproszenia na zabawy harcerskie w Podgórzu od KPH w Podgórzu z lat 1928−1932, nr inw. MHK-1826/Hba

Zaproszenie od KPH IV Pg na zabawę taneczną 6 lutego 1932 r., nr inw. MHK-1873/Hba

Archiwum Komisji Historycznej ZHP Chorągwi Krakowskiej:

Rozkazy Komendy Chorągwi z lat 1921–1939: R. L 2 z 11 kwietnia 1935 r. Komendy Podobozu nr 2 Jubileuszowego Zlotu Harcerzy w Spale; R. L. 42 z 19 grudnia 1933 r. Komendy Krakowskiej Chorągwi Harcerzy

Opracowania

50-lecie III Drużyny Harcerzy im. Tadeusza Kościuszki w Podgórzu, Szczep Fioletowej Trójki. Kraków 1981

Cygan Wiktor Krzysztof: *Oficerowie Legionów Polskich 1914−1917. Słownik biograficzny.* T. 2. G–K. Warszawa 2006

Czajkowska Stanisława: *Członkowie współdziałający ZHP. W jakim kierunku powinna się rozwijać praca Kół Przyjaciół?*. „Rocznik Harcerski za rok 1927” 1928, s. 118–119

Dębski Franciszek: *Muzeum Harcerstwa w Krakowie.* „Sulimczyk. Czasopismo dawnych instruktorów harcerskich” [online]. 28 lutego 2008 r. [dostęp 8 kwietnia 2015 r]. Dostępny w internecie: http://www.sulimczyk.c0.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=52:muzeum-harcerstwa-w-krakowie&catid=39:archiwum-2008&Itemid=8

Dwa miasta, dwa brzegi. W 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa (1915–2015). Red. nauk. Elżbieta Firlet. Kraków 2015

Gaweł Tadeusz: *Pełnili służbę. Komendanci Krakowskiej Chorągwi ZHP.* Kraków 1989

Gaweł Tadeusz: *Tadeusz Wąsowicz „Baca” i Władysław Muż „Wilk-Brat”*. Kraków 1989

Gaweł Tadeusz: *Krąg bratnich serc*. Kraków 1990

Gaweł Tadeusz: *Wilcza Gromada (próba monografii)*. Kraków 1990

Gaweł Tadeusz: *Harcerska sztafeta pokoleń*. Cz. 2. Kraków 1991

Grochowski Piotr: *Hufiec Harcerzy Kraków-Podgórze w latach 1922–1939*. Kraków 2004

Harcerstwo [online]. Wikicytaty, 24 maja 2011 r. [dostęp 17 marca 2016 r.]. Dostępny w internecie: https://pl.wikiquote.org/wiki/Harcerstwo

[78] Cyt. za: *Harcerstwo* [online]. Wikicytaty, 24 maja 2011 r. [dostęp 17 marca 2016 r.]. Dostępny w internecie: https://pl.wikiquote.org/wiki/Harcerstwo.

Kozłowska Małgorzata: *Informacja o zasobie archiwalno-bibliotecznym Kolekcji Harcerskiej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.* „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2006, z. 24, s. 161–164

Leonhard Bolesław: *Kalendarium z dziejów harcerstwa krakowskiego 1910–1950*. Kraków 2001

Małopolski słownik biograficzny uczestników działań niepodległościowych 1939–1956. T. 8. Kraków 2002, s. 87–90; T. 9. Kraków 2003, s. 95–97

Ojczyzna, nauka, cnota. Jubileuszowa wystawa harcerska 1910–2010. Red. Anna Biedrzycka. Kraków 2010

Passowicz Wacław: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za rok 1991*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 1992, z. 19, s. 219–231

Passowicz Wacław: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za lata 1993–1996*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2002, z. 21, s. 164–191

Passowicz Wacław: *Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za lata 1997–1998*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2004, z. 22, s. 178–202

Passowicz Wacław*: Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za lata 1999–2002.* „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2005, z. 23, s. 203–238

Persak Krzysztof: *Odrodzenie harcerstwa w 1956 roku*. Warszawa 1996

Sibila Leszek J.: Kolekcja harcerska w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. W: *W stulecie krakowskiego harcerstwa. Materiały sesji naukowej* [*Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*] *odbytej 9 kwietnia 2011 roku*. Red. Marta Bochenek. Kraków w Dziejach Narodu, nr 31. Kraków 2012, s. 173–180

Sibila Leszek J.: O wystawie. Ponadczasowe ideały harcerskie, czyli wiernym zawsze być! W: *Ojczyzna, nauka, cnota*…, s. 29–47

Tadeusz Wąsowicz. Biogram. W: *Archiwum ofiar terroru nazistowskiego i komunistycznego w Krakowie 1939–1956* [online]. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, oddział Ulica Pomorska [dostęp 25 sierpnia 2015 r.]. Dostępny w internecie: http://krakowianie1939-56.mhk.pl/pl/archiwum,1,tadeusz-wasowicz,3714.chtm

Zając Mieczysław: *Saga rodziny Miterów z krakowskiego Podgórza*. Kraków 2003

Souvenirs connected with the Podgórze scout movement in the years 1911–1939 in the scout collection of the Historical Museum of the City of Kraków

This article presents a fragment of the scout collection of the Historical Museum of the City of Kraków concerning the Podgórze scout movement in the interwar period. The author presented the origins of the entire scout collection along with all exhibitions devoted to scout topics that were organised in the Historical Museum of the City of Kraków. In the further part, exhibits connected with the Podgórze scout movement were described. Particular attention was paid to the most valuable exhibits, including manuscripts and typewritten texts documenting the initiatives of Podgórze scouts from the earliest period of their activity, i.e., years 1911-1921. A valuable collection of photographs from that period was also presented.

The author mentioned the persons thanks to whom the collection of exhibits concerning Podgórze scouts has become so rich. The further part of the article deals with exhibits (photographs, reports, work plans, invitations to events, etc.) presenting various forms of scouts' activity: participation in patriotic ceremonies, Polish and international scout team rallies, camps, meetings, trips. The author described also documents concerning the activity of Scouts' Friends' Associations and the instructors' patrol "Wilcza Gromada" [Pack of Wolves]. At the end of the article, the importance of the collection for research on the beginnings of the Scout movement in Kraków was summarised.